

16 7.16
1701 430
1793
3.
THESES INAUGVRALES,

DE

CRIMINE MAGIÆ,

QVAS

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE

AC

DOMINO

DN. FRIDERICO WILHELMO.
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,

Ex decreto Illustris Facultatis Iuridica

PRÆSIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. & PROF. PUBL. & h. t. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,

IN AUDITORIO MAJORI,

HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS

SOLEMNI ERVDITORVM DISQVSSIONI SVBMITTIT

M. IOHANNES *Reiche* / Amplifs. Ordinis
Philosophici Adiunctus

ad D. 12. Novembr. c1o cc c1.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typog.

THESES IN AUSTRIAS
DE
CRIMINE MAGIAE
QVAE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS
DOMINO
FRIDERICO WILHELMO
SCIENTIAE DOCTORI
IN ACADEMIA REGIA BRITANNICA
P. CHRISTIANO THOMASIO JACO
P. O. JACENTIA
SUMMUS IN AUSTRIAS
IN AUSTRIAS
JOHANNES
HALLAR MAGISTER

S U M M A R I A

Inroitus §. I. Fabulis de magis & sagis referta sunt scripta Virorum celeberrimorum tam Catholicorum, quam Protestantium. §. II. Auctores, qui defensorunt non dari magicæ crimen, imprimis Joannes Wierus, Antonius van Dale, & Balthasar Beckerus. §. III. Commendatur Auctor Cautiois criminalis de processibus contra sagas. §. IV. Qui tamen cum se Catholicum esse fingit, multa reliquit industria aliorum. §. V. Concedimus dari diabolum eumque operari in improbis; negamus tamen dari crimen magicæ. §. VI. Differentia inter hypothesin nostram, Beckeri, & vulgarem. Definitio diaboli. §. VII. Beckeri & nostra hypothesi vindicata à suspitione Atheismi. §. VIII. Magia olim denotavit quamcunque scientiam occultatam. §. IX. Non sermo est de magia naturali aut artificiali, sed de demoniacâ, §. X. cujus definitio à plerisque inconvenienter omissa, §. XI. proponitur. §. XII. Affirmanti dari crimen magicæ incumbere probationem, non nobis. §. XIII. Argumenta Carpozovii pro existentia magicæ cum responsionibus nostris. Ad primum: Jure divino debere magos interfici. Respondetur, magos ibi non puniri propter pactum cum diabolo, sed propter idololatriam. §. XIV. Satisfit Carpozovio excipienti legem divinam non loqui solum de veneficiis. §. XV. Nova objectio de magis Pharaonis, quod illi pacta cum Diabolo habuerint, resolvitur. §. XVI. De sagâ Sa-

*mulem evocante, item de Manasse. §. XVII. Pythoniſſa in Endor
 decepit Saulem, qui neque Samuelem, neque eius umbram, ſed nihil
 vidit. §. XIX. Ad ſecundum argumentum Carpozovii provocantis
 ad legem naturæ reſpondetur, eum hoc aſſertum non probaſſe. §. XIX.
 Ad tertium à Jure Civili de ſumtum reſpondetur, à Venetiſis ad ſa-
 gas N. V. C. §. XX. Ad quartum, à teſtimonio ſcriptorum Pon-
 tificiorum, reſpondetur, eſſe planè impertinens §. XXI. ubi ſimulo-
 ſtenditur impertinentia doctrinæ de pacto tacito ſagarum cum Dia-
 bolo. §. XXII. Male inferri à pœnâ homicidiarum & adultero-
 rum ad pœnam ſagarum. §. XXIII. Ad quintum: expedire ſagis
 iſſis, ut quam citiſſime morte puniantur, reſpondetur, oſenſione
 multipliciſ inconſuetudine. §. XXIV. Reſpondetur ad concluſionem
 Carpozovii. §. XXV. Contra Spizelium oſtenditur: noſtram ſen-
 tentiam non ſternere viam Atheiſmo; §. XXVI. eum malè inferre
 à magis, de quibus loquitur Scriptum, ad magos de quibus queſtio
 eſt; §. XXVII. eum fruſtra provocare ad autoritatem patrum Eccle-
 ſiæ, §. XXVIII. & magis fruſtra ad autoritates aliorum & experi-
 entiam quotidianam. §. XXIX. Transiſus ad probationem nega-
 tive, quod crimen Magiæ non detur. §. XXX. I. Quia Diabolus
 non poteſt corpus aſſumere. Sitanas Chriſtum tentans non fuit
 Diabolus corporeus. Prajudicia ex imagunculis Catechetiſis orta.
 §. XXXI. II. Quia Chriſtus dixit, Spiritum non habere carnem &
 oſſa. §. XXXII. III. Quia non poteſt diabolus turbare potentiam
 naturæ inviſibilis. §. XXXIII. IV. Quia ex mente diſſentientium
 diabolus iam impotens eſt ſpiritus, ut crepitu ventris poſſe ejici.
 §. XXXIV. V. Nullus effectus eſt & nullus uſus fœderis Diaboli-
 cum hominibus, neque ex parte hominum, §. XXXV. neque ex
 parte Diaboli. §. XXXVI. Exponitur origo fabulæ de crimine ma-
 giæ, & oſtenditur, cur incipi debeat à doctrinâ Grecorum. §.
 XXXVII. Horum ſententia de demonibus iſſeque corporiſ, & ho-
 rum commercii cum hominibus. §. XXXVIII. Similis doctrina
 apud Judeos Phariſæorum. §. XXXIX. Mixtum doctrinæ Phari-
 ſæicæ & Platonice ac Stoicæ apud Patres priorum ſæculorum. §. XL.
 Cur reſurata Academiâ à Theologiſ Pontificiſ quamvis Ariſto-
 telicam philoſophiam proſtitentibus iſta fabulæ Platonice ac Stoicæ de-
 da-*

*daemonum commercii cum hominibus fuerint canonisate, Variæ rati-
 ones afferuntur. §. XLI. Leges Civiles nihil de pacto Diaboli cum
 hominibus memorant, Lex 4. Cod. de Malef. & Mathem. ab injusti-
 tiâ vindicata. §. XLII. Glossatores Itali Juris Civili quibus de cau-
 sis erroneas multas doctrinas de crimine Magiæ Glossis inseruerint.
 §. XLIII. Origo & progressus in Germaniâ sententiæ de crimine
 magiæ & Magis etiam non nocentibus igne puniendis, tam ante re-
 formationem, §. XLIV. quam post eam apud JCos utriusque reli-
 gionis Protestantium. §. XLV. Frequentia processuum contra sa-
 gas in terris Lutheranis, Zelus Spizelii. Imperinentia & even-
 eus Processus Suecici. §. XLVI. Cause cur hæc frequentia hodie
 cesset, & spes adfit saniorum temporum. §. XLVII. Nunquam in
 processu contra sagas adfuit corpus delicti, adeoque otiosum est qua-
 vere de indicis hujus delicti. §. XLVIII. Falsa indicia Magiæ illega-
 lia. §. XLIX. Absurdissimum, quod insignis restatio externa pietatis
 sit signum Magiæ. §. L. Indicia Magiæ quæ suppeditantur in Con-
 stitutione Criminali sunt etiam insufficientia. §. LI. I. Oblatio ad
 docendam Magiam. §. LII. II. Mins de damno dando alteri per
 Magiam. §. LIII. III. Conversatio cum Magis & sagis. §. LIV. IV.
 Si quis utatur rebus de Magia suspectis §. LV. Cautio unica cir-
 ca processum. Ne Princeps permittat processum, neve Jdex infe-
 rior de Crimine Magiæ inquiri. §. LVI.*

§. I.

 E Magiæ crimine dum meditor, an tale thema
 sit, quod post tot tractus Scriptorum quæ
 Pontificiorum quæ Protestantium, tam ex
 Theologorum quam Jctorum classè denuò
 in cathedram revocetur; atque eum in finem
 variorum scripta de magia evolvo, non solum
 admiratus sum, quod ubique ferè multas
 nugas & fabulas, nullibi autem solidi aliquid, sed saltem
 hinc inde umbras quasdam veritatis deprehenderim, cum
 tamen & materiæ dignitas, & tot innocentium hominum pe-
 riculum, & totius humani generis interesse, ut à stultissimâ su-
 per.

perditione liberetur, dudum postulaverit, ut eruditus non solum, sed & vulgo hominum oculi aperirentur, atque errores plusquam Papistici, qui hætenus mentes universonum fascinauerant, ex animis eorum expellerentur. Cogitanti autem rursus causas, (de quibus infra dicitur) ob quas ista falsa persuasiones de crimine magiæ, & de sædere magorum & lamiarum cum diabolo, adhuc quotidie inculcentur populo, & iis, qui larvam hanc falsæ sapientiæ detrahere & veritatis locum facere allaborant, tantum non ab omnibus, etiam piis aliis ac placidis viris pro hominibus impiis & atheis, aut planè pro ipsius magis haberi soleant, simul perspexi, quod & mihi cautè propendendum sit, imò iudicavi, quod vires meas istum Propositum ferè superet, dignum hic aliquid proferendi vel approbatione publica, vel etiam assensu paucorum veritatem sincerè querentium. Prius enim sperare non permittit autoritatis præjudicium, cui quam plurimi adhuc immergi sunt, posterius autem adeò expectare non possum, quia & imbecillitas ingenii, & errorum hic occurrentium copia, & temporis, quod elaborationi huic destinatum est, breuitas mihi potius persuadent, ut ab his veritatis studiosis veniam petam, si in re arduâ ac difficili theses meæ ipsorum expectationi non sint responsuræ, & simul sincerè declarem, me quibuscunque diversa vel ex sacris literis non contortè expositis, vel ex dictamine rationis rectæ monstrantibus, statim assurrecturum esse.

§. II. De Scriptoribus equidem Pontificiis, Torreblanca, Bodino, Remigio, Del Rio, aliisque non mirum est, quod fabellis pudissimis orbem eruditum, quamvis fortè bonâ fide, deceperint; postquam hodiè quibusvis constat, Papismum totum esse fabulam ex Gentilismo ac Judaismo conflatam, infra verò dicenda sunt ostensura, quod prima origo doctrinæ de crimine Magiæ fraudi Gentilium, & stupiditati ac superstitioni Judaicæ originem debeant. De his igitur verè iudicavit Naudæus in *Apologia Virorum de magia falso suspectorum cap. ult. Als veritè c'est une chose étrange, quo Del Rio, le Loger, Bodin, de Lancré, Gödelmann, qui notèrè, ou sont encore personnes de credit, & de merite, ayant écrit si passionnément sur le sujet des Demons, sorcieres, & Magiciens, que de*

n^o avoir jamais rebutté aucune histoire, quoique fabuleuse & ridicule, de tout ce grand nombre de fausses & absurdes, qu'ils ont mis pesle meste sans discretion parmi les vrayes & legitimes. Sed utinam de Pro-
 testantibus scriptoribus non foret idem dicendum! Jam verò cum in Goedelmanno etiam hunc defectum nolet Naudæus, qui tamen totus in eo est, ut ostendat, Lamias non inire pactum cum Diabolo, sed solum Magos, quid de aliis expectes scriptoribus, qui Goedelmannum cum Wiero damnant, quod Magiam defendere aut negare ausi fuerint. Sanè Carpzovius Criminalistarum Protestantium hodiè Monarcha (ut rem barbaram barbaris vocabulis efferam,) in *Praxi Crimin. part. 1. qu. 48.* id ex professo egit, ut rationes, quæ ex Wiero contra existentiam Magiæ afferri possent, responderet, & communem errorem defenderet, cum tamen fabulæ quas ex actis variis, *ibidem & in sententiis 36. quæstioni, 50. subjunctis* recenset, tam crassæ sint, ut vel legisse easdem pudeat.

§. III. Scilicet jam circa initium Seculi decimi sexti Jo. Franciscus de Ponzinibus Jctus existentiam fœderis Diabolici in dubium vocavit, (*Vid. Part. 2. Mallici Maleficarum in fine*) Circa finem autem ejusdem Seculi Jo. Wierus Medicus de *prestigiis Dæmonum* tractatum satis prolixum edidit, in quo intendit ostendere, non dari Magiæ crimen, prout vulgò concipitur, & in apendice variis apologiis adversus varios censores hanc ipsam sententiam suam defendere satagit. Nam quem ulterius citat Carpzovius *d. qu. 48. n. 13.* Petrum de Apono, quando scripserit, nondum nobis constat, cum de eo autore nihil adhuc viderimus nisi forsan Carpzov. Petr. de Abano intelligat, cujus *elementa magica* nota. Sed tamen, uti omnibus accidere solet, qui in inventione veritatis primam glaciem frangunt, viderunt, multa dicti Autores, multa etiam præterviderunt, adeoque non adeò apti fuerunt, mundum per tot secula præjudicio erroris fascinatam erroris convincere. Petri Pomponatii *librum de incantamentis & Reginaldi Scoti Angli tractatum* similem in Anglia autoritate publicâ combustum etiam non vidimus, quorum ille plerasque traditiones de Magis occultæ naturæ efficacæ, hic autem melancholiæ & morbis variis, aut artibus

tibus histrionicis adscriptis. *Vid. Voet. Diss. Select. Part. 3. p. 564.* Nostris temporibus Gabriel Naudæus dum *apologiam* scripsit pro *eis, qui vulgò Magia sunt accusati*, multa quoque erudita suppeditavit argumenta oppugnandi sententiam communem. Ex ipsis scriptoribus Pontificiis modernis Malebranchius *lib. 2. cap. ult. de inquirenda veritate* in sententiam eorum, qui imaginationi historias magicas adscribunt, inclinatur. Præ reliquis verò commendari meretur Anthonius van Dale, alius Medicus Belgæ, cujus eruditæ dissertationes *de oraculis*, item *de origine ac progressu idololatriæ & superstitionum*, *de vera ac falsa prophetia*, & *de divinationibus idololatricis Judæorum orbis eruditus æstimat*, ubi majori cum apparatu multos communes errores de diabolo ejusque effectibus revelavit, sed paucis, imprimis Theologis, doctrinam suam persuasit, excepto, quantum nobis constat, uno Theologo Belgâ, Balthasare Bekero, qui plurima, quæ in tractatu de *mundo fascinato* prodidit, videtur ex laudato Medico hausisse. Sed quam infeliciter iste assensus Bekero cesserit, notum est, cum Diaboli vim omnem externam in homines, ac propè ipsam substantiam ejus apertè negaret, (quod Dalius subobscurè in scriptis suis fecit,) quo pacto non poterat non adversariis suis multa suppeditare arma, quibus etiam per indirectum veritates simul ab eo propositas oppugnarent, & errores communes ut-
cunque defenderent.

§. IV. Cautius hæc in re processit Jctus anonymus, qui ante septennium *cautionem criminalem de processibus contra sagas* edidit, eumque Magistratibus Germaniæ dicavit. Is enim nec Diabolum negat nec sagas. Sed statim dubio primo: *An sagæ seu malefici reverà existant*, respondet: *Quod sic. Etsi enim facti, inquit, nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos & doctos, quos nominare non attinet; etsi etiam quidam non temerè suspicari sibi videntur, fuisse aliquando in Ecclesia ea tempora, in quibus de corporalibus sagarum conventibus creditum non fuit: Etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis reis in carceribus frequentius ac attentius, ne dicam curiosus, ita non semel animum involvi, ut quid tandem hujus rei crederem, penè ignoraverim; nihil omnino ubi summam tandem colligo*

colligo perplexarum cogitationum, id omnino tenendum esse existimo, reverà in mundo maleficos aliquos esse, nec id sine temeritate ac praeposteri iudicii nota negari posse. Videantur auctores, qui argumentum hoc profitentur, Remigius, Delrius, Bodinus & alii, nostri insituri hic non est, morari. Toti autem esse, & eas omnes, quae hactenus in favillas evolarunt, neque credo vel ego, vel multi quoque mecum pii viri, neque adeo, ut credam facile, persuadent, quisquis mecum non impetu & clamore vel auctoritate contendere, sed iudicio & ratione rem examinare velit. Effecit hanc suam prudentiam quisquis est auctor, ut praescinderet diversam sentientibus occasionem, ipsum ex praedictio communi pro atheo habendi, & sic eò melius rationes suas & evidentes & fortissimas eò fortius animis cordatorum, Politicorum imprimis insinuaret. Et certè tanti ponderis nobis videtur iste libellus, ut, quemadmodum hucusque nemo eum impugnavit, ita nec putemus dari posse Ictum aut Politicum sanæ mentis, qui perleto isto libello vel dubitare saltem de iniquitate processus contra sagas amplius possit, tantum abest, ut refutare libellum hunc intendat. Quod si vero alterius conditionis homo quicumque ejus refutationem meditetur, non posse id fieri credimus absque insigni & eminenti sui prostitutione, ita omne tulit punctum auctor iste anonymus.

§. V.

Quid ergo dissertatione nostrâ erit opus? Equidem ipsimet fatemur, potuisse eam nos abstinere & Catone isto contenti esse. Sed tamen nec superfluum eam fore confidimus. Dixit Auctor iste, quicumque sit, se esse Catholicum, ut eò fortius videlicet stuporem Ictis Protestantibus excuteret, si viderent, in medio Papatu Ictos palpare tenebras, per operas Cleri Papalis hactenus lumen Jurisprudentiæ nostræ obscurantes. Sed quilibet tamen attentior facile videbit, istam auctoris assertionem esse salutare figmentum, & sub hac larvâ latere Ictum quendam Protestantem, fortè etiam, præter adductam rationem, cathedras hominum adhuc inter nostrates Papizantium timentem. Sed & ob multas rationes putamus figmentum esse & dissimulationem, quod in adducto §. præced. loco sagas dari

B

(tales

(tales videlicet, quales Remigius Delrius, Bodinus adstruunt pacta cum diabolo ineuntes,) asserat. Potissimum id suadet, si quis eruditionem & diligentiam, quibus in responsione ad reliqua dubia utitur, conferat cum frigiditate & ineptâ ratione, quæ transpatent in adducta responsione ad dubium primum. Scilicet voluit Scenæ infervire. Fingebat se esse Catholicum. Si dixisset, non dari sagas, disputandum ei fuisset contra eos, qui sagas dari adstruunt, ostendenda origo fabulæ, ostendendæ fuissent causæ, cur vana ista persuasio tanto conatu fuisset hæctenus defensa. Ita vero nemo credidisset, scriptum hoc à Jcto Catholico prodiisse. Quemadmodum igitur hæc, quæ omisit Auctor *Cautela Criminalis*, multis suppeditabunt theses disputationi nostræ, ita & in illis, quæ ad processum pertinent, secundæ curæ forte nonnulla nobis ostendentur ad Auctore isto, quem nullo modo exscribere animus est, prætervîsa ac omîssa,

§. VI.

Igitur quemadmodum Gœdelmannus concessit pactum magorum cum Diabolo, negavit pactum Lamiarum; Beckerus autem Diabolum aut certe ejus efficaciam ullam in homines negavit; Auctor vero *cautela criminalis* saltem ita se fecit, ac si dari sagas & pacta earum cum diabolis crederet, denique vulgus eruditorum & dari diabolum & dari sagas multas & justissimum ac piissimum esse processum hæctenus usitatum contra eas, non solum sibi, sed & aliis persuadere laborat; ita nos peculiari opinione ab his omnibus diversâ arbitramur, dari diabolum extra hominem, eumque ab extrâ intrinsecè tamen & invisibiliter operari in hominibus improbis, sed negamus dari sagas & magos pacta cum diabolo ineuntes, quin potius arbitramur, hanc fabulam ex Judaismo, Gentilismo ac Paganismo constatam esse, & iniquissimo processu, hæctenus etiam apud Protestantes usitatisimo, stabilitam.

§. VII.

Quod Beckeri hypothesin assumeremus, (& fortè etiam ipsius Dali) non opus haberemus argumenta querere quibus mon-

ri crimen magiæ, seu pactum cum diabolo. Nam inter fabulas, quas Bodinus in *demonomaniâ* refert, etiam illa est, quod Wilhelmus Luranus quidam anno 1453, in Galliâ ob Magiam interfectus expresse confessus fuerit, quod non tantum in fœdere suo cum Diabolo inito omnes religiones ejurare, sed & Diabolo promittere debuerit, quod in posterum publicè docere & concionari velit, omnia, quæ de magiâ & negromantiâ dicantur esse pura mendacia ac fabulas, & quod summa crudelitas sit, aliquem ob crimen magiæ punire. Sed facillè quilibet, cui saltem natus est, odorabitur, quam ob rationem Clerus Pontificius hoc effinxerit, aut istum Luranum tormentis adegerit, ut talia confiteretur. Id modo dolemus, etiam viris piis ex nostratibus Theologis has nugas & similes alias imposuisse, ut & ipsi negantes crimen magiæ classi Atheorum accenseant. Sit unus instar omnium Theophilus Spizelius, qui vel ob hanc solam causam videretur scripsisse tractatum Germanicum cui titulus *die gebrochene Macht der Finsternis* / ut adhortaretur Magistratus Germaniæ, ad processus contra sagas acerrimè continuandos & eos, qui pactum diaboli negant & processum contra sagas impugnant, de atheismo & impietate suspectos redderet. Nos, uti non recriminamur, sed Spizelio illud Virgili mitisimè opponimus.

Fallit te incautum pietas tua:

Sic pro nobis nihil aliud afferimus, quam ut saltem quemcunque rogemus, cui sana ratio est, quo argumento quis in ferre possit, eum de impietate esse suspectum, qui neget crimen magiæ. Illos vero, qui pro auctoritate fortè adhuc talia pronunciant, aut pronuntiaturi sunt, maximoperè precamur, ut propriam pietatem scrutentur & excutiant annon fortè insignis, quamvis insigniter adhuc pallietur, hypocrisis sub eâ lateat, & tum demùm proprio corde probè examinato de aliis, si putent, regulas Christianismi id exigere, sinistrè judicent.

§. IX. Dum vero negamus crimen magiæ, alios excrere nolumus, qui fusius notarunt, magiæ nomen olim honorificè fuisse usurpatum & solis sacerdotibus tributum. *Vid. Bodin.*

Bodin. lib. 2. demonom. cap. 1. Ofsand. de magia ihes. 1. §. 4. Cæl. Rhodig. lib. 5. c. 42. Peucer. de divin. p. 287. Goedelm. de magia l. 1. c. 2. 3. id tamen existis auctoribus notamus, videri magiam antiquitus quidem quamcumque sapientiam & scientiam sed occultatam denotasse, h. e. scientiam rerum, quarum causas non saltem ignoraret vulgus, sed & quarum causæ maximè occultarentur, ut vulgus in ignorantia perpetuâ detineretur easque virtutibus potentia humanâ superioribus adscriberet. Roborat hanc observationem divisio Magiæ communiter recepta, quâ magia dividatur in naturalem, artificialem, & dæmoniacam. Nam in his singulis speciebus supponitur quædam scientia rerum non quarumvis, sed rerum occultarum aut certè occultatarum.

§. X. Porro, dum iterum communiter Magia in licitam & illicitam dividitur, communis etiam consensus est, in quo & ipso convenimus, magiam naturalem & artificialem ad licitæ genera pertinere, solam Dæmoniacam crimen esse. Ergo non opus est, ut de prioribus duabus simus ulterius solliciti, cum de sola ultima specie sermo sit, an detur? Solet autem hæc ultima appellari idiomate Patrio *Zauberey*. Qui enim Magiam etiam naturalem aut artificialem germanice ad genera der *Zauberey* retulerit, præter *Spizelium d. trakt. Part. I. c. 1. p. 8.* observavimus neminem. Sed & hæc inadvertentia condonanda est pietati & simplicitati Viri, quæ ex integro ejus tractatu ejusque singulis paginis elucet.

§. XI. Itaque quæritur: An detur Magia dæmoniacæ? Hic vero ante omnia præmittenda ejus definitio, quod plerique negligunt non satis aptè. Uti enim, cum de rebus in sensu non incumbentibus sermo est, frustra de quæstione, quid sint disputetur, antequam de eorum existentia constiterit; ita contra in rebus moralibus & juridicis ac in quibuscunque aliis ideis entium plurium aggregatorum, vel etiam actionum humanarum inepte quæritur de quæstione, an sint, antequam ea sint definita.

§. XII. Definimus autem ex scriptis ac communi consensu eorum, qui id adstruunt, crimen Magiæ, quod sit delictum, quo quis cum Diabolo sapè in corporali specie vel bestia, vel hominis

minis, vel monstri comparente, pactum init, quod velit, si Diabolus ipsius voluptati, avaritiæ aut ambitioni satisfacere velit, cum Diabolo scortari, in certo loco ope Diaboli per aera magos vehentis comparere, ac ibi cum aliis similibus Diabolum adorare, ac tripudiare & luxuriari, ope Diaboli hominibus, bestiis & frugibus, vel tempestates excitando, vel alio præternaturali modo damna dare, & post certum temporis spatium animâ & corpore Diaboli mancipium esse ac in æternum manere.

§. XIII. Cum itaque jam quæritur an tale crimen Magiæ detur, ita procedendum esse putamus. Omne delictum, in facto consistit. Factum non præsumitur. Ergo qui asserit, dari crimen Magiæ, id probare debet, non à negante probationem expectere. Etiam si enim pro negativâ nullam rationem afferremus, pro nobis tamen sententia etiam à iudice indolentissimo esset pronuncianda. Age igitur prodeat initio Carpozovius & crimen Magiæ dari contra Wierum & alios ostendat.

“§. XIV. Primum juri divino convenit sententia, quæ vult Sagas & Magos esse cremandos, quia DEUS jam pridem sententiam tulit in Maleficos, Pythones, Sagas & Incantatores Exod. XXII. v. 19. quod debeant interfici. *Vid. Carpozov. dist. qu. 48. n. 40.* Sed quæ connexio? Malefici illi, de quibus loquitur lux divina, non sunt Magi, quales nos definivimus. Non iniierunt pactum cum Diabolo; quæcunque egerunt, egerunt absque pacto tali, sive id egerint artificiali deceptione sive occultis viribus naturæ, h. e. sive Magiâ naturali, sive artificiali, id nobis perinde est, modo non diabolicâ. Nec obstat, quod has Magiæ classes inter licitas retulerimus, & DEUS tamen Magos, ut delinquentes voluerit puniri. Poterit enim id, quod ratione modicè licitum est, ratione intentionis & scopi esse illicitum. DEUS eos puniri voluit, non ut tales, qui pacta cum Diabolis iniierunt, aut hominibus damnum darent, sed qui auctores & propagatores essent idololatriæ.

“§. XV. Sed, pergit Carpozovius, lex divina neutiquam de veneficis tantum, qui veneno malo propinato mortem procurant, restringenda est, ut putat Wierus, sed omnes denotat, qui

qui præstigiis aliis offendunt, quales erant Magi Pharaonis Exod. VII. Verum videat Wierus, quid ad hanc sententiam Carpozovii respondeat. Nos enim aliã usi sumus in §. *precedente* via. Nec nobis obstat hæc Carpozovii exceptio. Quibuscunque enim præstigiis usi fuerint Magi Pharaonis, nihil tamen fecerunt ex pacto cum Diabolo aut ope talis pacti, & non tam ob istas præstigijs, quam ob idololatricam superstitionem jusi sunt à DEO interfici.

§. XVI. Attamen, posset quis pro Carpozovio urgere, non potuerunt ex præstigijs, quæ à Magis Pharaonis editæ sunt, per Magiam naturalem aut artificialem fieri. Non per illam, quia alias & Mosis operationes non fuissent miracula, sed opera naturæ; Non per hanc, quia vix imaginari mihi possum, quomodo id possibile fuerit, ut per illusionem baculi Magorum mutati sint in serpentes. Ergo per Dæmoniacam. Ad hæc respondeo, 1. Nondum constare, quanam sit differentia inter miracula & opera naturæ. Nam quæ communiter de operibus naturalibus, præternaturalibus & supernaturalibus, item de differentia inter potestatem divinam & diabolicam ex Metaphysica Scholasticorum docentur, & in systemata etiam superiorum facultatum transferuntur, meræ nugæ sunt ac petitiones principii. 2. Non sequitur: Magi Pharaonis ex occultis viribus naturæ, i. e. philosophiæ Aristotelicæ & Cartesianæ (quarum neutra quicquam, aut hæc certe non multum solidi quoad causas naturales demonstravit,) incognitis produxerunt istos effectus, ergo Mosis opera fuere etiam naturalia. Nam quæ à Mose & Aarone postea edebantur opera, quæ à Magis non poterant similiter produci, satis probabant potentiam potentia Magorum superiorem, ut adeo vel ex hac ratione non possimus argumentari à Magis ad Mosen. 3. Et cui non notum est illud; Duo cum faciunt idem, non est idem? 4. Multa nobis imaginari non possumus esse per artem possible, quæ tamen vilissima sunt, si ostendantur. Et infinitæ sunt præstigijs, quæ homines viribus supernaturalibus adscribunt, cum tamen sint meræ illusiones. Huc refer ista artificia Abrahami Colomni cum chartis lusorijs, recensita à Spizelio *d. l. p. l. c. 6. p. 26.* quas tamen hic auctor absque ulli

ullâ ratione Diabolo adscribit. §. Si ope Dæmonis Magi Pharaonis produxerunt, quæ produxerunt, vel Dæmon id fecit pe- vires naturæ, vel per præstigias & illusiones. Non per illas: quia aliâs & Moſis miracula fuiſſent operationes naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari nobis poſſumus, quomodo id poſſibile fuerit, ut Diabolas potuerit illudere ſenſibus hominum. Saltem argumentum hoc in eum ſinem aſſero, ut oſtendam, facile objectionem nobis factam, in adverſarios retorqueri poſſe. Nam ego quidem nolo perſonam reſpondentis mutare in perſonam opponentis.

§. XVII. Sed idem tamen diſponitur, ita pergit Carpzo- vius, Lev. XX. v. 26. ubi lex jubet omnes magos interfici. Et i- ſta lex in populo Iſraëlitico ſemper fuit in viridi obſervantia, quod teſtatur exemplum Pythoniſæ in Endor quæ formidabat, Saulem: quia ſub pœnâ capitis magicam artem prohibuerat. Rex Manafſes etiam & totus populus Iſraëliticus propter artes, magicas fuere à Deo graviter punire. Reſpondeo 1. Conſun- ditur ſemper Magia idololatrica cum Diabolicâ, quo pactum initur cum Diabolo. 2. Carpzoſius non tam ſollicitus eſt, ut probet dari magicam, quæ tamen eſſe debebat primaria quaſtio in diſputatione adverſus Wierum, quam ut probet, magicam eſſe capitaliter puniendam. 3. Quamvis nec hoc probetur firmiter ex allegatis legibus divinis, utpote quæ purè forenſes ſunt, & Chriſtianos non obligant. Jubet eadem lex, filiam Archiſacerdotis ſcortantem igne cremari, cur non igne cremantur filix Superintendentum noſtrorum ſi talia committant? Sanè major convenientia eſt inter Archiſacerdotem Judaicum & Superintendentem hodiernum, quam inter Magos illos, de quibus loquitur lex Judaica & eos, de quibus diſputamus. 4. Deuter. XIII. v. 10. & 11. ubi Deus multas ſpecies magicæ, quam Iſraëlitis prohibuerat, recensentur, nulla ſit mentio magicæ talis Diabolicæ, de quâ diſputamus, ſed omnes ibi recenſiti fuere idololatricæ & deceptores ac agyrtæ, quod latius probat Dale in tractatibus *de oraculis & de divinationibus idololatricis Judæorum.*

§. XVIII. Adjuvabimus ipſi Carpzoſium. Iſta enim Pytho-

thoniffa in Endor produxit vel Diabolum sub specie Samuelis vel ipsam animam Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non potuit. Respondeo 1. Nulla diaboli multo minus pacti cum eo in scripturâ fit mentio. 2. Nec apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio. Fuit ista femina eorum classe, qui ex ventre loqui possunt, & ita decepit Saulem, quod etiam conveniens est textui 1. *Sam. XXVIII.* Nam Saul nihil vidit, sed audivit saltem vocem, & solum femina dixit, se videre aliquid.

§. XIX. Igitur primum argumentum Carpovii nihil probat. Videamus secundum, in summam tamen contractum. Cum, hac lege divinâ non modo congruit lex naturæ, ut apparet ex sanctionibus Ethnicorum, pœnas capitales Magis decernentium, veluti & Plato *lib. II. de Legibus* mortis pœnam ponit Magis, sed & eandem sequuntur concilia, quibus varæ pœnæ in magos & veneficos constituuntur, eademque fuit praxis apud populum Romanum & Persas. Respondeo 1. iterum confunditur quæstio de existentia Magorum cum Diabolo pacifcentium, cum quæstione de pœnâ Magiæ naturalis & artificialis. 2. Confunditur lex naturæ cum moribus quarundam Gentium. 3. Parum aptè miscetur moribus Gentium phantastica Respublica Platonis.

§. XX. Tertio, pergit Carpovius, de jure quoque Civili Magis seu Veneficis pœnam capitalem infligendam esse dubitandum prorsus non est. Respondeo 1. Bene, quod Carpovius dicat Magis seu Veneficis. Igitur planè aberrat à quæstione, de quâ disputamus. Neque enim Venefica Germanicè est eine Heze / uti vulgò ob istud commune erroris præjudicium interpretamur, sed eine Gistmischerin. At vero ad veneficum tale nullâ diaboli ope ac sedere opus est. 2. Leges ipsæ nusquam mentionem faciunt pactorum cum diabolis, sed augurum, auspicum, mathematicorum seu astrologorum &c. Ut taceam alias responsiones ex præcedentibus hic iterum repetendas, & quod ulterius pro existentia criminis magiæ Jus Civile non magis possit allegari, ac pro existentia cujuscunque entis.

§. XXI,

§. XXI. Jam ad potissimum momentum probationis Carpozovianæ accedimus. Quarto, negari non potest. Magos & factos pactum habere cum Diabolo, in quo abjurant fœdus, quod, cum Deo inierunt in baptismo, testibus Bodino, Remigio, Chir., ando &c. Resp. Pudere debuisset Carpozovium, in re, ubi momentum quæstionis situm est, nil aliud proferre, quam testimonia scriptorum Pontificiorum, replentium libros partim fabulis anilibus ac Clericalibus, partim depositionibus hominum melancholicorum, aut crudelissimis tormentis ad dicendas res, de quibus interrogabantur, adactorum. Si nostri Jure-Consulti hucusque non exscripsissent absque judicio alios & imprimis Pontificios, sed res quæ Physicas, quæ Morales, de quibus Ieges disponunt, secundum naturam suam intellectu quilibet proprio considerassent, jam dudum Jurisprudentia nostra etiam habita fuisset pro disciplinâ ad veram Eruditionem pertinentem ab eruditis. Jam cum unus exscribat adhuc absque judicio alterum, & summo stupore putet, se non invenisse, quod pueri in faba, si casum aut quæstionem inveniat in terminis terminantibus, vitio non debemus vertere Eruditum, si cum nomine Jcti audiunt, concipiant sibi in terminis terminantibus Rabulam aut Legulejum. Sed ad Carpozovium nostrum.

§. XXII. Pergit ille: Licet non omnes Magi expressè cum Diabolo paciscantur, eique obsequium perpetuum promittant, Deo tamen renunciant commercium cum Diabolo habentes, quo ipso tacitam seu implicitam pactionem contrahi manifestum est. Respondeo. 1. Si nullum pactum expressum datur, uti hactenus tale nullum fuit demonstratum, de pacto tacito frustrâ quæritur. Qui enim non expressè contrahere potest, & cum quod expressè contrahi nequit, is etiam non contrahit, nec cum eo contrahitur tacitè. 2. Id in quæstione est, an Magi, qui præstigiis Homines decipiunt, commercium corporale cum Diabolo habeant, & ita Deo tacitè renuncient. 3. Si illi, qui commercium spirituale cum Diabolo habent, pactum tacitum cum Diabolo faciunt, & tanquam Magi cremandi sunt, fiet summa con-

confusio omnium delictorum. Nam fures, adulteri, mendaces & omnes, qui operantur opera carnis commercium spirituale habent cum diabolo.

§. XXIII. Addit Carpzovius: Homicidarum ac adulterorum pœnam capitalem esse, Magiam atitem esse crimen detrius homicidio & adulterio, imò sagas, dum infantes proprios, Diabolo sacrificant, esse homicidas, & dum succumbunt Diabolo, esse adulteras. Respondeo, semper miseri quæstionem de pœnâ magiæ cum quæstione de magiæ existentia, & quoad hanc semper peti id, quod est in principio.

§. XXIV. Restat ultimum argumentum Carpzovii. Quin to dicit: Sagis ac Lamiis ipsismet conducit, ut quàm maturè, è mediò tollantur. Nam Diabolus tam pertinaciter eas laqueis suis involutas habet, ut citius non dimittat, quam moriantur. Quo in genere fidem non immeritò habemus Remigio Ducis Lotharingæ Consiliario, qui iudiciis capitalibus, nongentorum plus minus magorum interfuit testanti, quod ex tot milibus, quos fortilegii laqueis irretitas habuerit Satan, nemo auditus sit, qui se aliter expediverit, quam culpæ vel coactâ vellerâ professione, ac deinde ejus morte luitione. Respondeo 1. Quis putaret, Jctos Lutheranos eò absurditatis potuisse abducere, ut Carnificem pro instrumento ordinario conversionis haberent? 2. Cur vero Remigio iterum credit cœcus Carpzovius, homini superstitioso & mancipio Cleri? Rationes, ob quas fidem ipsi Carpzovius adhibuit, quod in Lotharingâ tot iudiciis de magiâ interfuerit, apud nos fidem ejus destruant. 3. Neque intellexit Remigium Carpzovius, qui non illud dicit, quod hic deducit, sed qui saltem dicit, non potuisse se liberare à pactis cum Diabolo sagas, antequam crimen sint confessæ, quam confessio nem postea per leges Clericales necessariò mors secuta sit. 4. Si Jurisprudencia Carpzovii opus habet, ut ab aliorum auctoritate, aut fabulis dependeat, cur non potius creditit Theologis nostratibus, qui docent, multos magos absque pœnâ mortis fuisse iterum in ordinem redactos, & qui diabolum depingunt tanquam spiritû ita impotentem & enervem, ut crepitu ventris possit expelli.

li, & nequeat chirographum ejus, qui cum ipso pactum iniri, auferre ex Bibliis, quod tamen minimus catellus potest. *Videantur Lutheri Fischreden & Spizelii gebrochene Macht der Finsterniß P. 1. c. II p. 21. seqq. & P. III. per integr.* 5. Pulcrum vero argumentum, quo etiam homicidium defendi possit, si quis hominem fruges consumere natum, lue Gallicâ infectum, aut morbo maximè dolorifico laborantem interficiat, sub prætextu, quod ipsi conducat, ut quàm maturè è medio tollatur. 6. Non intelligit fines poenarum capitalium, qui hoc lubrico & vix tyronibus condonando prætextu poenam capitale defendere vult.

§. XXV. Claudii Carpozovius suam probationem: Jam, judicet quisvis, qui vel tantillum pietatis ac sanæ mentis habet, annon rectè ac probè agat Magistratus in Magos & Veneficos, animadvertens. Nos contrà: Jam judicet quisvis, qui vel tantillum prudentiæ (nolumus enim allegare Carpozovii pietatem imprudentem, quæ in fide anilium fabularum consistit,) ac sensus communes habet, an non turpe sit tanto Jcto, in re tam seriâ ac tanti momenti tam turpiter ludere.

§. XXVI. Sed opem ferat Carpozovio Spizelius, Jcto Theologus. Nolumus hic detegere turpitudinem viri pii, & omnesनावos libri ejus sæpius citati ostendere, sed solum paucis expendere argumenta potissima, quibus in *Parte II. cap. II.* probare vult reale ac verum fedus hominibus cum Diabolo intercedere. Primum *p. 112.* dicit, sententiam contrariam esse errorem malitiosum & crassum, cui ante multos annos Thomas de Aquino, Bonaventura, & Johannes à Turrecremata tanquam communissimæ & damnosissimæ hæresi contradixerint. Imo esse errorem periculosissimum & pestilentissimum, quia viam sternat Atheismo. Resp. 1. Hoc non est probare sententiam affirmantem, sed Zelo impetivissimo invehere in dissentientes. 2. Thomas de Aquino, Bonaventura & Johannes de Turrecremata haud dubiè contradicerent etiam doctrinæ Lutheranae, tanquam damnosissimæ hæresi, & tamen Spizelius eorum auctoritate non commoveretur, ut eis crederetur. 3. Sententia hæc, quod non detur crimen Magia, non sternit viam Atheismo. Sed potius illi Theologi & concionato-

natores, qui pro concione & in scriptis loco doctrinæ salutaris proponunt dogmata anilia & superstitionisissima, in causâ sunt, ut homines aliquâ saltem ratione & sensu communi pollentes, & ab extrema superstitionis labe se liberare cupientes, incauti incidant in alterum extremum Atheismi. 4. Imò sententia communis, quam Spizelius defendit, inducit homines in crassissimam & plus quam puerilem superstitionem. At superstitio & stultius & perniciosius vitium est, quam Atheismus, ut latius deduxit hactenus à nemine cum successu refutatus Bâilius in *cogitationibus promissis super Cometâ.*

§. XXVII. Pergit Spizelius p. 214. Si non essent pacta realia & vera magorum cum Diabolo, non promulgasset DEUS, leges peculiare contra Magos, & omnia falsa forent, quæ in scripturis de Magis dicuntur. Respondeo, nullam esse consequentiam, quia per hæc tenus dicta nondum ullâ ratione verisimili probatum est, quod illi Magi, quorum Scriptura meminit, habeant pactum cum Diabolo.

§. XXVIII. At, inquit Spizelius, si non daretur fœdus, Magorum cum Diabolo, impudentissimè contradiceremus, omnibus & singulis antiquis & de Ecclesia Christiana egregiè, meritis Doctoribus, Augustino, Tertulliano, Epiphano, Chrysostomo, qui non tantum fœdera Diaboli cum hominibus pro veris & realibus habuerunt, sed etiam maximo conatu, se iis opposuerunt. Respondeo 1. Impudentius est, uti auctoritate Patrum ad defendendas fabulas pueriles. 2. Doctores de Ecclesia Christiana egregiè meriti sunt sæpius propter pietatem suam & simplicitatem maximè creduli, & iis adhuc hodiè sæpius imponitur per homines mendaces, aut hypocritas. 3. Nihil tam absurdum est, quod non sententia alicujus Patris Ecclesiæ defendi possit. 4. Absque læsione pudoris contradicimus Patribus istis antiquis, qui hæreticos judicabant illos, qui antipodes statuebant. Cur non & hîc similiter? 5. Quenam sit ratio, cur Patres Ecclesiæ haberent foedera Diaboli cum hominibus pro veris, infra ostendetur.

§. XXIX, Pergit Spizelius; Fore summam & extremam,

temeritatem, si quis veller contradicere tot & tam innumeris, approbatis, & si se dignis scriptoribus, imò communi Experientia. Respondeo, major temeritas est, pro experientia &, pro Scriptoribus fide dignis jactare fabulas, quibus creduli se à malitiosis hominibus decipi patiuntur, & Scriptores supersticiosos. Reliqua non merentur, ut apponantur, quæ Spizelius *dist. cap. 2. & 3.* pro probanda existentia fœderis Diabolici adducit. Si quis tamen putet, inesse aliquid, quod responsionem mereatur, reservabimus id conflictui.

§. XXX. Atque hæc sunt ista fundamenta, quibus creditum fuit, magos fœdus inire cum Diabolo, & reliqua, quæ supra §. 12. recensuimus. Et ob has rationes nullius planè momenti tot millia hominum vel innocentium, vel certè hoc crimine non pollutorum sub specie pietatis, justitiæ ac Zeli divini crudelissimè interemta sunt. Jam ex abundantia addamus rationes pro negativa. Sed ante omnia hic notemus, non esse à nobis postulandas demonstrationes Mathematicas. Etsi enim Magi, Malefici, & Mathematici sæpe apud JCtos synonymice usurpentur, apud Philosophos tamen Diabolus ejusque potentia nec est subjectum Matheseos, nec demonstrationis. Interim studemus proferre rationes, quarum verisimilitudo æquipolleat demonstrationi.

§. XXXI. Diabolus nunquam assumit, nec potest assumere corpus, ergo non potest fœdera corporaliter inire, nec unquam corporaliter iniri, multo minus incubuit aut succubuit Magis & Sagis, aut eos sub specie hircina in montem Bruçterorum duxit &c. Non obstat exemplum Satanæ tentantis Christum. Resp. 1. Convenire primitus debent interpretes de intellectu illius historiæ, utrum per imaginationem Christi vigilantis, utrum per somnum dormientis tentatio illa facta fuerit, utrum, quod nobis videtur verosimilius per satanam ibi intelligatur, uti & alibi in Scripturis fit, homo, quorum ultimum nobis videtur verosimilius. At nulla ex his interpretationibus obstat assertioni nostræ. 2. Debemus in interpretatione hujus historiæ seponere præjudicia puerilia, quamvis hæctenus à plurimis,

mis, qui debebant desuisse esse pueri, defensa. Quale est illud, dum creditum fuit ex ignorantia antiquitatum Judaicarum, Christum per aerem esse ductum in pinnaculum templi oben auff der Spitze. Tale igitur etiam est illud, quo imaginamur nobis, Diabolum apparuisse Christo sub specie corporea. Nam posito, quod ipse Diabolus tentaverit Christum, tamen falsum est, aut certe nullâ ratione verosimili probatum, id factum fuisse sub specie corporea hominis vel monstri. 3. Præjudicium sententiæ contrariæ oritur ex imagunculis Evangelicis, secundum quas Pontificii sibi tentatorem nescio sub cuius monstri specie, nos Lutherani sub specie monachi cum cucullo imaginamur. Et mereretur peculiarem dissertationem superstitio Papalis in Ecclesiis Lutheranis per imagunculus illas Catecheticas & Evangelicas infantibus infillata, firmiter hærens per totum vitæ spatium. e. g. imaguncula, quæ apponitur præcepto tertio, petri uni sextæ, doctrinæ de Statu oeconomico & de conjugio, Evangelio in Dominica Oculi &c.

§. XXXII. II. Si Diabolus posset assumere corpus, falsa esset assertio Christi, quod Spiritus non habeat carnem & ossa, & ineptum foret argumentum, quo Christus voluit uti ad convincendos Discipulos. At utrumque horum cogitare blasphemum est.

§. XXXIII. III. Non potest Diabolus turbare potentiam & ordinem naturæ invisibilis, ergo non potest corpus assumere, tempestates excitare, hominem per aerem transferre &c.

§. XXXIV. IV. Non coherent, quæ boni homines modo de tanta potentia Diaboli in naturam invisibilem garrunt, cum aliis fabellis suprâ memoratis, quod possit crepitu ventris expelli, aut quod non possit aliquid auferre ex Bibliis &c. Nec est, quod ad fidem hominis hic recurras. Si enim fide ejicitur, quid opus fuisset crepitu, nisi fortè & stultâ distinctione inter crepitu rem absurdam absurdius dicam, an blasphemius velis palliare.

§. XXXV. V. Nullus effectus est, ac nullus usus fœderis Diabolici, neque ex parte hominis, neque ex parte Diaboli. Non illius. Dicunt enim, magos pacta inire voluptatum, pecuniæ & hono-

honorum consequendorum causa. Sed simul dicunt, plerosque magos decipi. Sed demus, etiam non decipi. Annon absque ope diaboli levi industria & astutia, imòannon modis honestis hæc omnia acquiri possunt. Quid opus igitur fœdere cum Diabolo.

§. XXXVI. At concedamus, cum nullum sit stultius animal homine, homines esse reverà ita stultos, uti novimus, multos tales esse, ut fœdera cum Diabolo quærant, an putas, Diabolum æquè stultum esse, ut absque ullo fructu pactum cum homine ineat. Est jam mancipium Diaboli, qui voluptatis, avaritiæ & ambitionis mancipium est. Cui usui igitur fœdus ex parte diaboli? Ut hominibus damna det per Magos? At quibus? Non certe fidelibus. Infidelibus & iis, qui jam sunt similiter ejus mancipia, aut Diabolus damnum dare potest, aut non potest. Si prius, quid opus est magis, si posterius, nec per magos. An ut duplex vinculum fortius liget, quam simplex, & ut magus non tam facile possit evadere laqueos diaboli, quàm si solum sit mancipium affectuum? Nec hoc cum naturâ humani generis, nec cum iis, quæ nostri de magis docent, conveniunt. Vide *Part. III. Spizeli*, quod non adeò difficulter magi possint chirographum suum recipere à Diabolo. Sed & vide naturam humani generis, quam difficillimè homo, etiam Christianus, possit consequi dominium in affectus. Alias rationes reservamus curis secundis.

§. XXXVII. Videamus jam originem fabulæ. Multa hic suppeditantur Beckerus *lib. 1. mundi fascinati* & Dalius *in tractatibus sapius allegatis*, ita tamen, ut aliorum curæ multa supplenda, forte etiam emendanda reliquerint. Nobis paucis inquisitione hujus quæstionis eâ methodo videtur esse instituenda. Sunt populi, si secundum religionem eos dividere velis, vel Gentiles, vel Judæi, vel Christiani, vel Mahumedani. De Mahumedanis non opus est, ut inquiramus, partim quia eorum religio ex tribus prioribus est composita, partim quia ratione temporis quoad originem est ultima, adeoque inquisitio, quid ipsi de Magiâ statuunt, nihil juvare poterit ad ostendendam originem erroris

roris Christianorum. At religio Gentilium & Judæorum est antiquior Christiana, & primi Christiani potissimum post mortem Christi partim Gentiles erant, partim Judæi. Ergo de istis duabus prius videndum. Si vera esset & revera existeret Magia, deberet doctrina Judaica ex fontibus sacrarum literarum prius proponi. Nunc cum erroris fontes inquiramus, & fabulæ Judaicæ ex libris Rabinorum, qui diu post Auctorum Gentilium, quorum scripta habemus, ætatem vixerunt, inquirendæ sint, præstat de sententia Ethnicorum prius videre. Philosophia Gentilium est vel Barbarica vel Græca. Illa quidem est antiquior, sed quia paucissima & incertissima de ea constant, contrâ Græcorum scripta in omnium manibus sunt, ac primi Christiani ex Græcis erant, & præterea in ipsis sacris literis Novi Fœderis Græci sæpè Gentiles quosvis denotant, ac Judæis opponuntur, de Græcis inchoandum erit.

§. XXXVIII. Missâ vero Philosophiâ Scepticâ, utpote quæ ad nostrum scopum nihil planè conferre potest, cum Sceptici etiam de rebus visibilibus dubitarent, & inter omnes sectas magis ad Atheismum, quam ad superstitionem inclinarent; dilatâ etiam ad secundas curas Philosophia Græcorum Fabulosâ seu Poeticâ, de dogmatica potissimum erit dispiciendum. Cum autem hujus sint sectæ ferè infinitæ, alio tempore ex Laertio & Plutarcho, quænam Thaletis, aliorumque Philosophorum sectæ Jonicæ, ut & ex Schefferi Philosophia Italica, quænam Pythagoræorum de dæmonibus & Magia fuerit sententia, meditationes nostras illustrabimus. Nunc de quatuor sectis potissimis saltem, quæ temporibus primis Christianissimi sub Romano Imperio florebant, debemus esse solliciti. Puta de Epicureis, Stoicis, Platonicis, Aristotelicis. Ac Epicurei quidem, uti omnes, qui olim & hodiè philosophiam corpuscularem sequuntur, ansam superstitioni de Magis & Sagis haud dubiè non dederunt, cum eorum plerique omnes spiritus olim negaverint, hodierni vero, etsi Diabolum credant, rectè tamen à superstitionibus magicis sunt alienissimi. Neque Philo-

D

pho-

phorum Epicuriorum quemquam credo transiſſe ad religionem Chriſtianam. Stoici & Platonici primis Chriſtianorum ſæculis maximè florebant & Patres priorum ſæculorum multum alterutri ex his duabus Sæctis erant addiçti, quamvis nec Ariſtotelici videntur eſſe planè excludendi. Quid ſingulis ex his tribus ſæctis ſeorſim ſit tribuendum, etiam ſecundæ curæ indicabunt. Communis Gentiliſmi ſuperſtitioſi, potiſſimum vero Platoniorum & Stoicorum doctrina erat, eſſe Deos vel ſuperos, vel inferos, vel medios, & inter divinam naturam ac humanam eſſe varias eſſentias intermedias, quas maximam partem dæmonia appellabant, & hæc in bona & mala diſtribuebant, illisque ad auctoritatem ſibi apud populum comparandam & philoſophi, & omnium maximè ſacerdotes Gentilium divinationum & magiæ effectus attribuebant. Interim nulla ſpecies divinationum & magiæ tertiæ ac peculiaris ipsis erat, quam Dæmoniacam appellarent; ſed tam divinationem, quam magiam in naturalem & artificialem diſtribuebant, ac ſolum ad decipiendam plebem utrique varias admiscebant ceremonias ſuperſtitioſas, ac in utrâque fingebant, ſibi commercia eſſe cum diis aut eſſentiis intermediis ſeu dæmonibus. Atque dæmonibus etiam corpora tribuebant Stoici.

§. XXXIX. Porro inter ſæctas varias Judæorum, qui tempore Chriſti florebant, (de quarum ſingulis in ſecundis curis diſtinctius diſpiciendum,) Phariſæi, quorum maxima apud populum erat auctoritas, erant ſuperſticioſiſſimi, atque, uti ex Philonis & Rabbinorum ſcriptis patet, infinitis fabulis de dæmonibus malis ſeu diabolis & eorum effectibus, de Archidiabolo Sammæel & de matre ejus Liliſ, deque virtute & efficacia adverſus diabolos literarum, nominum ac numerarum, quam in Cabbalâ ſuâ ſeu doctrinâ arcanâ docebant, item de divinitate ꝛꝛ Bath Kool & populum Judaicum decipiebant. Adſcribebant iidem diabolis, quod & Gentilium multi faciebant corpora aut virtutem corpora ſibi formandi, ac corporaliter hominibus nocendi, cum hominibus concumbendi, & confe-

quentur etiam pacta & societates cum hominibus in-
eundi.

§. XL. Etsi igitur statim post Christi mortem ex novis
Christianis Judæi & Græci ob varias causas & doctrinas sepi-
mè collidebantur, ex qua collisione omnes hæreses primum or-
tum ducunt, non respuebant tamen primi patres Ecclesiæ Græ-
ci, & postea Latini etiam, postquã Judæos sæculo quarto suppres-
serant, Judæorum doctrinas, quæ cum superstitione Philosophiæ
Græcæ, maximè autem Platoniciæ & Stoicæ conveniebant. Plu-
rimi enim Patrum Philosophiæ Platoniciæ & Stoicæ addicti erant,
& notum est vel ex Augustini libris *de civitate Dei*, in quã
veneratione tum fuerit Philosophia Platonica: Igitur mul-
ti erant Patres & inter eos potissimum Lactantius *lib. 2. divin.*
Instit. (de aliis, Athenagorã, Tertulliano, Hieronymo &c.
vide Lipsii *Physiol. Stoic. lib. 1.*) qui, cum de diabolis, & eorum
potestate, de iis non multum invenirent in sacris literis, mul-
ta tamen docere vellent, partim torquebant textus scripturæ sã-
cræ ad diabolum, qui tamen de eo non loquebantur, ut dum do-
cebant, serpentem tentatorem fuisse diabolum, & eum sub nomi-
ne Luciferi indigitantis, de diabolo ejusque lapsu explicabant;
partim supplebant silentium sacrarum literarum ex fabulis Ju-
daicis & Platoniciis aut Stoicis. Hinc communis illis tempori-
bus expositio eorum, quæ Moses de nuptiis filiorum Dei cum
filiabus hominum tradit, quasi per filios Dei intelligantur An-
geli, & ex talibus concubitiis etiam angelorum cum feminis
nonnulli originem aut multiplicationem certè diabolorum de-
duxerunt. Hodie verò postquam apud Protestantes plerique
cordatiorum scripturæ interpretum illam erroneam interpre-
tationem doctrinæ Mosaiicæ de conjugii angelorum cum femi-
nis rejecerunt, debebant etiam simul rejecisse erroneas con-
clusiones, quæ successu temporis errori illi capitali accesserunt.
Aut enim insigniter fallimur, aut huic erroneæ doctrinæ de
nuptiis angelorum & hominum, pleraque, si non omnia, quæ
D 2 de

de magiâ hodie homines sibi erroneè persuadent, de fœderibus ac societatibus diabolorum cum hominibus, de incubis & succubis &c. originem debent. Ut taceam, illas multiplices fabulas de diaboli in specie corporea apparitione, quæ extant in vitâ Pauli & Anthonii, quasque uti multi etiam nostratium habent pro verâ historiâ, ita jam Erasmius notavit, totum eum libellum esse figmentum in cerebro Hieronymi natum.

§. XLI. Post sæcula barbara cum scholæ iterum & Academia instituerentur, apud Protestantes in confesso est, regnasse summam superstitionem in Papismo. Et si igitur Doctores Scholastici Aristotelem sequerentur, eumque explicarent, hic vero tot & tam absurdas fabulas, uti Platonici & Stoici faciebant, de Dæmonibus eorumque efficaciam corpoream non tradidisset, ex variis tamen rationibus factum est, ut Scholastici & potissimum Scotistæ ineptias omnes de Diabolorum pactis cum Magis arripent. Ut enim doctrinam suam catholicam esse jactare possent, eruendus erat consensus Patrum Ecclesiæ priorum sæculorum. Cum verò hi magnam partem Platonici & Stoici essent, tentanda erat (quamvis id non posset nisi ineptissimè fieri,) conciliatio Philosophiæ Platoniciæ & Stoiciæ cum Aristotelica. Opus etiam erat multis Pseudomiraculis ad idololatriam Papipticam persuadendam. At hæc autem maxime aptæ erant etiam fabulæ antiquæ de fœderibus Diaboli cum Magis, cum hoc pacto Clerus Pontificius in rebus inanibus, inanibus etiam remediis, quæ partim in convertendis fictis Magis, partim in curandis fictis morbis consistebant, quos ex Magia ortum duxisse populû persuadebant, hunc facile in sui admirationem poterant perducere. Erat & alia utilitas fabulæ de pacto cum Diabolo. Si quidam vir pius & probus esset, Clero Pontificio ob infinitas causas (quis enim eas ob quas quis Clero displicere poterat, omnes enumeraverit?) invisus, & hic ita prudenter actiones suas institueret, ut sub prætextu heterodoxiæ aut hæreseos ipsi nocere non possent, nullum aptius remedium erat, eum ad ignem damnandi, quam si de Magiæ crimine eum suspectum redderent, & diris

tor-

tormentis eò adigerent, ut infinitas nugas à Clero Pontificio excogitatas de commercio Diaboli cum Magis confessione sua confirmaret.

§. XLII. Erat Italia istis superstitionibus infecta, cum studium Juris Civilis Justiniani in Academiis Italicis florere inciperet. Inveniuntur ibi potissimum in Codicis titulo *de Malef. & Mathem.* leges de poenis veneficorum, & astrologorum &c. Cur Astrologia tam invisa esset, potissima causa erat, quod multi homines superstitioni Astrologos de morte Cæsarum consulere, quam & potissimam causam fuisse, cur jam ab Augusti temporibus Philosophi imprimis Platonici ac Mathematici ex toto Imperio Romano fuerint ejeti, & ob quam ipse Constantinus Magnus, utpote qui antea ipse eos consulere, illos timebat, & legibus peculiaribus in eos animadvertebat, alii jam annotarunt. At quod ad reliquam Magiam superstitionem attinet, punire jubet Constantinus in *l. 4. Cod. d. tit.* saltem Magos, quatenus damnum dant, aut ad libidinem excitant, superstitionem vero, quæ ad curandos morbos & similia adhibetur, puniri non vult. Ob quam legem, ut istud obiter notem, etsi communiter malè audiat Constantinus, & nos nec superstitionem ipsam, nec rationem legis approbemus, putamus tamen non injustè fecisse Constantinum, quod eam, quæ damnum non dat, poenis civilibus coercere noluerit, cum talia vitia magis pertineant ad emendationem doctrinalem, quàm ad civilem. Interim exinde videmus, quod tùm temporis nondum pervaserint sibi Episcopi Christiani, ac si Magi haberent pactum cum Diabolo, aliàs Constantino, qui fere nihil citrà consensum Cleri faciebat, non permisissent, in dicta lege eam distinctionem Magiæ adhibere.

§. XLIII. Quia tamen Glossatores juris Civilis à tenera juventute doctrinis Clericalibus erant infecti, inter quas & illa de fœdere Diaboli cum sagis non erat ultima, ac Canonistæ potissimum eam doctrinam etiam urgebant, inde & hi, etsi alias in aliis doctrinis sæpè à Canonistis dissentiant, facillè errorem communem contortis expositionibus juris civilis propagabant. Inde doctrinæ

Etinae communes de crimine Magiae, non ex Jure Justiniano derivatae, sed à Glossatoribus ex præjudicio illo communi propagatae, quod Magia sit species criminis laesae Majestatis divinae, quod sit crimen extraordinarium, atrox & occultum, in quo sufficiant leviora indicia ad torquendum, e. g. nominatio facta à reo ejusdem criminis: Item, quod in hoc crimine & similibus graviora tormenta adhiberi possint: quod reus convictus etiam post mortem damnari possit: quod ex causa hujus criminis confiscationi locus sit, non obstante novissima constitutione Justiniani. *Conf. Ant. Matth. de crim. lib. 48. tit. 2. c. 1. n. 2, & 1. 5. c. 7. n. 13.*

§. XLIV. Venio ad Germanos, de quibus alio tempore inquirendum, quid hi jam à Taciti temporibus de crimine Magiae senserint. Jam sufficiat, ex hodierna crassissima superstitione apud multos populos Germaniae, penes quos solum exercitium religionis Pontificiae obtinet, imò ex superstitione apud ipsos Protestantes adhuc hodiè durante, facile præfumi posse, quam firmiter ante reformationem Clerus Pontificius toto populo fabulas suas de crimine Magiae persuaferit. Unde nullum est dubium, quin apud Germanos etiam ante introductas Academias creditum fuerit, Magos habere pactum cum Diabolo, ita ut post institutionem Academiarum Glossatorum sententiae illae facile approbationem invenerint. Plura suppeditabit Malleus Maleficarum, cujus *Part. I.* præmissa est Bulla Pontificia de Magis ab Inquisitoribus haereticae pravitatis in Germania puniendis. Non tamen ista sententia aperte in legibus invenitur, sed magis ad opiniones communes & jus non scriptum videtur esse referenda. Ita enim legitur *lib. 2. art. 13. Land-Recht: Welcher Christen Mann oder Weib ungläubig ist / oder mit Zauberey umgehbet / oder mit Vergiftung / und der überwunden wird / die soll man auf einer Horden brennen.* Hunc enim textum, etsi commode possit explicari, quod loquatur saltem de Magis nocentibus, tamen jam olim à Scabinis Lipsiensibus generaliter fuisse expositum, sive nocitum sit, sive minus, docet Carpzovius *qu. crim. 49. n. 8.* Imò ipse auctor Constitutionis Criminalis Carolinae, qui verosimiliter fuit JCrus vel

vel Italus, vel Germanus, tantum abest, ut disertè quid de Magiã, quæ pactum cum diabolo habeat, in Constitutione ista disposuerit, ut potius apertè sententiam Juris Justinianeï modo memoratam cum distinctione inter Magiam nocentem & non nocentem repetierit, nisi quod huic ultimæ pœnam arbitrariam dictaverit. So jemand denen Leuten/inquit *art. 109.* durch Zauberey Schaden oder Nachtheil zugefüget/soll man ihn straffen vom Leben zum Tode und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht/und damit niemand Schaden gethan/soll sonst gestrafft werden nach Gelegenheit der Sache/darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen sollen / wie von Rath suchen hernach geschrieben stehet. Etsi vero auctor hujus articuli secundum regulas bonæ interpretationis velit, Magum non nocentem aliis debere mitius igne aut capitali pœnâ puniri, & plane nihil de fœdere Diaboli memoret, & verosimiliter etiam hoc fœdus non crediderit, tamen interpretes uti adveti sunt quidlibet ex quolibet interpretari, etiam alterum casum constitutionis criminalis de Magia non nocente exposuerunt, quod ibi solum debeat respici ad eam circumstantiam, quod nullum damnum datum sit, sed & ad alias, an nimirum pactum cum Diabolo inierint Sagæ, & an simul Venere nefandâ cum Dæmone usæ fuerint, atque his casibus etiam ignis supplicium esse dictandum, *Carpz. d. l. n. 7.*

§. XLV. Deberet tamen quis putare, quod reformatio Lutheri, uti homines ab aliis præjudiciis Papisini liberavit, ita & ab istis fabulis Clericalibus de pacto Diaboli cum Magis liberare debuisset. Sed nihil minus. Quin potius sub Augusto Electore ista sententia, quæ hætenus ut jus non scriptum obtinuerat, diserte Constitutionibus Electoralibus *P. 4. consl. 2.* fuit inserta, verb. So jemand in Vergessung seines Christlichen Glaubens mit dem Feussel Verbündnisse auffriehret / umgehret / oder zu schaffen hat/das dieselbige Person / ob sie gleich mit Zauberey niemands Schaden zugefüget / mit dem Feuer vom Leben zum Tode gericht und gestraffet werden soll. Cum autem Elector Saxonix esset primarius Princeps religionis Lutheranae, non mirum, si postea & in alias ditiones Lutheranorum imò & Reformatorum Principum ista

ista communis persuasio propagata fuerit, vel, quod Lutherus ipse adhuc multa præjudicia de Diaboli potestate & viribus habuerit, uti ex variis scriptis ejus, & ex colloquiis mensalibus subinde apparet, vel quod Philippus Melanchthon post mortem Lutheri Philosophiam & Theologiam Scholasticam in Academiis Protestantibus firmiter iterum stabiliverit, cum à Lutheranis quantum ad Philosophiam attinet, pro communi præceptore Germaniæ fuerit habitus. Reformati autem insuper ei favorint, quod in controversiis illorum Theologicis cum Lutheranis valde ad eorum partes inclinaverit; vel quod nonnulli Theologi Evangelici gustaverint illas utilitates, ob quas suprâ diximus errorem istum se valde insinuassee Theologis Pontificiis, vel denique, quod J. Cuius Lutherani adfuerit fuerint, exscribere suos tractatus criminales absque judicio ex Doctoribus Pontificiis.

§. XLVI. Habes jam rationes, cur Processus contra Sagas etiam post tempora reformationis non solum apud Principes Pontificios adhuc sit frequentissimus, sed & apud Principes Protestantes Europæ, maximè perè autem apud Lutheranos sapissimè miras & miseris tragedias excitaverit, præsertim cum illi, qui conscientiam Judicum eâ in re melius informare debuissent, partim ex ratione status, partim ex bona intentione & piâ simplicitate magistratus & Judices potius hic soliti fuerint instigare. Ipse Spizelius in præfatione ad *sepius citatum tractatum* laudat, & commendat judices Processum contra Sagas diligenter formantes de se ipso prædicans: daß solches heilsame Werk nach äußersten Vermögen zu befördern er seines allerwenigsten Orts von vielen Jahren her sich hoch verpflichtet geachtet. Loquatur eâ de re Saxonia inferior, loquatur Svecia, quas turbas ibi dederit processus contra Sagas & intempestivus Zelus Dei honorem prætexens. Nobis ipsis narratum fuit illo tempore à Viro fide digno per Germaniam peregrinante, qui & ipse Assessor fuerat Judicii à Rege Sveciæ contra Sagas constituti, quod ipse & alii assessores ab initio facile subodorati fuerint, nullum fundamentum adfuisse ad inquirendum contra personas denunciatas, cum nullum indicium adesset, quam depositio phantastica puerorum quorundam minoren-

nium & impuberum; sed vicisse tamen Theologos assessores prætexendo, Spiritum Sanctum honorem DEI contra regnum Diaboli vindicantem, non permitturum esse, ut pueri mentiantur, & sæpius inculcando dictum Psalmi: *Nus dem Munde der jungen Kinder und Säuglinge hast du dir eine Macht zugerichtet; daß du vertilgest den Feind und den Nachgierigen.* Tandem, postquam jam multæ personæ innocentes crematæ essent, & aliquis ex pueris virum honestum denuntiaffet, quod in convivio Satanico simul adfuisset, aliquis ex assessoribus Laicis, cum præscitu tamen reliquorum, puerum denuntiantem tentari curavit, promittendo dimidium thaleri, si se errasse confiteretur & alium loco denunciati denuntiaret, quo facile impetrato, & Theologis assessoribus jam palpatibus, quod Spiritus Sanctus non loqueretur per pueros, castigati quidem virgas à ministro iudicii fuere denuntiantes pueri, & processus sublatus, sed nimis tardè, cum jam multi innocentes essent cremati. Et omnino planè pudendas fuisse fabulas, in quibus fundata fuit inquisitio Svecica, vel ex eo apparet, si quis absque præiudicio legat narrationem hujus inquisitionis, quam tractatui suo inseruit Spizelius *Part. I. c. 17. pag. 172. seq.* et si auctor relationis eam scripserit ad persuadendam sententiam communem, & Spizelius eum in finem eandem tractatui suo inseruerit. Præmissis autem attentionem merentur ea, quæ Spizelius ex dicto auctore *pag. 187. seq.* refert, ex quibus disertè apparet, innocentissimas personas à pueris istis fuisse denunciatas.

§. XLVII. In hoc Statu adhuc in Germania hodiernum est processus contra Sagas, nisi quod, postquam Philosophia Cartesianiana, utpote quæ in doctrina de Spiritibus Platonicæ & Scholasticæ tota opposita est, in Belgio radices egit, & etiam Theologos reformatos quosdam in suas partes traxit, apud reformatos, præcipuè non Voetianos in Belgio, & ex horum commercio cum Germanis etiam in Germania mitior & rationi magis conformis sententia obtinere, & inquisitionem magicarum exempla etiam in Germania cæperunt fieri rariora, ac sperandum erit, cum reliquis præiudiciis, quorum jam plurima Germani & Theologi & JCu rejecerunt, & hoc mox rejectum iri. Et si enim nequaquam

E

ad.

adhæreamus Philosophiæ Cartesianæ nimis in doctrina de spiritibus in alterum extremum inclinanti, atque hæc inconuenientia pluribus jam appareat, sufficit tamen, quod ope Philosophiæ Cartesianæ grilli isti Scholastici, ad quos etiam vani conceptus de crimine Magiæ sunt referendi, ex multis Academicis sint extripati, nec timendum sit, ut in terris Principum Protestantium rursus sint in solium evehendi.

§. XLVIII- Cum enim in hoc crimine nunquam ullum verum corpus delicti affuerit, quilibet videt, quod nec unquam ullum verosimile indicium adesse potuerit, quia non entis nulla sunt indicia. Fac vel mille Sagas illa omnia fuisse confessas, quæ apud Carpozovium in sententiis quæstioni 50. criminali recensentur, quilibet tamen facile palpat, quod omnia illa sint suppeditata à Judicibus & crudelissimis tormentis extorta. Imo demus etiam mille Sagas spontè de se talia fuisse confessas, quamvis verear, an ex tot myriadibus igne combustis, decem allegari possint, quæ id fecerint, quis iudex tam absurdus esset, ut crederet mille foeminis unanimiter deponentibus, v.g. se in cælo fuisse, & cum S. Petro saltasse, aut cum ejus cane venatorio concubuisse? Nam magis (non dicam ridicula, quia crudelitas processus contra Sagas quid tristius postulat,) stulta sunt ea, quæ leguntur in depositionibus Sagarum. Hinc facillè responderi poterit communi effugio Ictorum nostrorum, in criminibus occultis & facti transeuntis, ut Adulterio, Stupro, Sodomia, Hæresi, Veneficio, Sortilegio &c. de corpore delicti aliter constare non posse, quam per conjecturas & indicia adeoque in his præsumtionem & conjecturam probationem haberi pro plena. *Vid. Carpz. qv. iij. n. 61.* Nam in reliquis delictis omnibus saltem de aliquo corpore delicti aliquando constitit, de eorumque existentia nulli homini sanæ mentis restare potest dubium. At cum nunquam extiterit corpus delicti in ullo casu Magiæ, parum apta est criminis hujus cum reliquis recensitis comparatio.

§. XLIX. Unde jam suâ sponte ruunt, quæ Doctores de indicis Magiæ tradere solent. Sunt vero illa duplicis generis. Alia enim vel in lege publicâ Imperii & scilicet in Constitutione Carolinâ sunt fundata, alia iis à Doctorebus superaddita. Posteriora quod attinet, pudet ea referre, cum ea non aliis rationibus, quam aucto-

auctoritatibus Inquisitorum Pontificiorum nitantur, ac propter superius dicta, nullum mereantur fidem. Solent tamen J. Cti Protestantes ea absque judicio commentariis suis cum approbatione inferere. Unus instar omnium sit Christophorus Crusius, qui in *Tractatu de indicis delictorum specialibus cap. 32.* tales nugas magno cumulo adscripsit, & defendere intendit. Neque ere erit, in his latius refutandis actum agere, cum nuperrimè in hac ipsa Academia fallacia ista Magiæ indicia peculiari dissertatione inaugurali fufius jam sint rejecta, & Auctor cautionis criminalis ista etiam solidissimè impugnaverit.

§. L. Illud tamen omittere nequeo, quod etiam pro peculiari indicio Magiæ venditetur, si reus vel rea signis eminentibus externæ pietatis sint conspicui *Vid. Crusius d. l. n. 102. seq.* Dixit Apostolus, Pietatem ad omnia esse utilem. Nostri vero indicium gravissimi & horrendi delicti eam esse volunt. Quis homo sanæ mentis vel in profundissimo somno tale argumentum sibi imaginari posset? At, iniquiunt, fucata est illa pietas non vera. Demus initio, id verum esse. Non tamen propterea erit indicium Magiæ. Est hypocrisis vitium, quo omnes homines, maxime autem, qui honestiori vitæ genere, vel a natura, vel assuefactione dediti sunt, tentantur. Ergone homines turpissimè viventes damnabunt homines honestati dantes operam, ut Magos, ob suspicionem fucatæ pietatis siue levem, siue etiam gravem? Quis hæc concoqueret absque indignatione? Sed nec verum est, insignem professionem pietatis externæ esse indicium hypocriteos. Ergo nec talis professio potest justum indicium Magiæ esse, sed alio indicio opus esset adfirmandum prius hoc pseudo indicium, & nullâ aliâ re suspecti de Magia tunc opus haberent pro sua defensione, quàm ut afferrent vulgatum versiculum:

Omnia cum liceant, non licet esse piunt.

Quin potius absurdissimum hoc indicium corroborat ea, quæ supra §. 41. observavimus, nempe Clerum Pontificium crimen Magiæ invenisse, ut sub hoc pretextu viros pios sibi invisos possint sub specie justitiæ & Zeli divini interimere. Legant omnes, qui specimen illustre malitiæ Clericalis in hoc genere cognoscere desiderant integrum tractum Gallicum, cui titulus: *Historie des Diables de Loudun*, & conferant Beckeri *mundum fascinatum l. IV.*

c. II. ac stupeſcent. Hoc factò legant etiã attentè fabulam de horrenda Magiã Lodovici Godofredi, quam Franciſcus Roſſetus inſeruit *Historicis tragicis ſui temporis*, & inde ex Gallico in Germanicum idioma tranſtulit Martinus Zeilerus in traurigen Nord-Gefchichten / & deprehendent, Spizelum ſine ratione in ſapè allegato tractatu ſæpius hoc exemplum adduxiſſe, ſed potius vel ex ipſa deſcriptione Roſſeti multas circumſtantias transparere indicantes, Ludovicum Godofredum fuiſſe virum optimum & valde pium, ac ex ſola invidia à Clero per calumniam ac ſubornationem falſæ accuſatricis, fuiſſe ut magum condemnatum. Ulteriorem demonſtrationem reſervamus curis ſecundis.

§. LI. Sed videamus jam indicia, quæ lege Carolina continentur. Ita vero *Articulus 44. Conſtit. Criminalis*. Wenn jemand ſich erbeut / andern Menſchen Zauberey zu lernen / oder jemand zu bezaubern bedrohet / und dem bedrauten dergleichen geſchicht / auch ſonderliche Gemeinſchafft mit Zaubern oder Zauberin hat / oder mit ſolchen verdächtigen Dingen / Gebärden / Worten und Weſen umgeheth / die Zauberey auf ſich tragen / und dieſelbige Perſon deſſelben auch berüchtiget / das giebet eine redliche Anzeigung der Zauberey / und genugsame Urſache zu peinlicher Frage.

§. LII. Forent hæc indicia nonnullius momenti, ſi probatum fuiſſet, exiſtere crimen Magiæ. Hoc vero nondum monſtrato & illa ſunt inania, nec vero ſimilitudinem aliquam inferunt. Demus *primò* eſſe aliquem probè convictum, quod ſe obtulerit, quod aliis magiam, (adde etiã Diabolicam) docere voluerit. Nullum inde oritur indicium, quod ipſe pactum cum dæmone inierit. Diximus ſuprà, §. 36. multos homines tam ſultos eſſe, ut fœdera cum diabolo quarant, neque eſt dubium, multos homines tam profanos eſſe, ut talia deſiderantibus illudant eosque pecuniã emungant, offerendo ſe, quod illud pactum tanquam mediatores promovere velint, & reverà alios homines ſubornent, qui diaboli perſonam ſuſtineant. Propterea tamen nec ipſi Magi ſunt, nec Magiæ crimen exiſtit. Non laudo eos, non excuſo, non volo decipientes pariter ac deceptos à pœna etiã graviore eſſe eximendos, ſufficit, quod non puniendi ſint ut magi, & quod hoc non ſit genuinum magiæ indicium.

§. LIII.

§. LIII. *Secundum* vero indicium non intelligo. Nam initio nemo facile tam stultus erit, ut alteri minetur, daß er Ihn wolle bezaubern. Quod si minetur, quod velit damno afficere vel intuitu vitæ aut sanitatis, vel intuitu bonorum, minæ hæc non inferunt damnum per magiam & foedus cum diabolo. Sed fac etiam, aliquem expressè minatum esse quod velit per magiam ipsi nocere, unde constabit de altero hujus indicii requisito, quod reverà PER MAGIAM alteri nocitum sit, cum nulla detur Magia? Vel certum est & apertum quod is, qui ita minatus est, alteri per media evidentè naturalia aut moralia damnum dederit, tum non est Magus: vel suspicio falsæ est, damnum subsecutum ab isto per media occulta esse perpetratum, tum non poterit pro Mago haberi: partim, quia valde dubium est, an damnum subsecutum ab eo processerit, partim quia media occulta non statim sunt diabolica. Multa sunt in naturâ occulta per quæ alteri etiam damnum dari potest absque concursu diaboli propter magnetismum naturæ, cujus rationem dare possunt nec Aristotelici nec Cartesiani. Sed hoc est antiquum asylum ignorantie Academicæ: Quicumque effectus non possunt demonstrari ex libellis Physicæ Academicæ, & tamen non commodè possunt Deo adscribi, abscribendi sunt Diabolo.

§. LIV. *Tertium* indicium, conversatio cum magis & sagis petit id, quod in questione est. Cum enim non sint magi & sagæ, nulla etiam est cum eis conversatio. Deinde etiam si demus, dari sagas, tamen conversatio cum iis esset indicium maximè fallax, cum multa possint esse causæ aliæ, v.g. cognatio, vicinitas, educatio, interesse pecuniarium, paritas status & infimitæ aliæ, cur aliquis cum Mago ejusmodi conversatus fuerit. An putabimus eos esse adulteros, fallarios, helluones, qui cum ejusmodi hominibus etiam familiariter conversantur. Notus quidem est versiculus: Noscitur ex socio qui non cognoscitur ex se. Sed notum etiam est, versiculos ejusmodi non esse sufficientes ad torturam; alias ex simili dictorio, quod solus cum solâ non presumatur orare Pater noster, quilibet etiam torquendus esset, qui solus cum solâ deprehenderetur. Oriuntur ejusmodi

modi dicitur ex eo, quod sæpius fieri solet, sed præsupponunt communiter multas circumstantias alias in ipsis dicitur non expressas. Fallit autem maximè istud axioma de socio, in delictis occultis. Quid enim, si nesciam cum reliquo populo, Titium esse de aliquo crimine suspectum, an conversatio cum Titio, cujus scelus postea deregitur, mihi fraudi foret? At Magia dicitur esse delictum occultum. Igitur si aliquis cum homine, postea magiæ accusatus & secundum processum consuetum convicto, conversatus est eo tempore, quo habebatur pro viro honesto, qualis absurditas essent, si conversatio hæc alterum redderet suspectum. Nam articulus non potest loqui de eo, qui magiæ est accusatus. Aut enim is condemnatus est, aut absolutus, & posterius vel ob monstratam innocentiam, vel ob purgata aut alias non sufficientia indicia. Si condemnatus est, casus vix erit dabilis, ut alius cum tali conversari possit, cum nullum fortè derur exemplum, quod magus condemnatus pœnæ gratiam impetraverit. Si absolutus est, etiam si id propter insufficientia indicia factum est, quænam esset ratio hunc pro suspecto de magiâ haberi, qui conversatur cum eo, quem iudex præmissâ causæ cognitione pro mago non habet? Alia infinita ut jam taceam.

§. LV. Nimis autem generale, confusum, & obscurum est indicium *quartum*: si quis utatur rebus, verbis & gestibus, quæ suspecta sint de magia, ut reverà pudere debuisset autorem *Constit. Criminalis*, quod in re tanti momenti tam vagum indicium posuerit, & ita inquisitoribus fenestras aperuerit, quidlibet, etiam si sitres absurdissima, sub hoc indicio comprehendendi. Neque enim alias qui de indicis delictorum commentati sunt, solent in enarrandis indicis delictorum quæ generalibus, quæ specialibus à præscriptione Constitutionis Criminalis latius abire, & indicia multiplicare. At cum in magiâ id facere communiter soleant, verosimile est, interpretes ad eum errorem ductos esse, quod putaverit quilibet, se indicis illis asserre casum, quartum hoc indicium declarantem, v. g. si quis deprehendat apud inquisitum ollam repletam bufonibus, membra humana, librum magiæ, aut si proponatur effossum limen domus vel stabuli, inibique defossum quid deprehendatur, quod homines inficerentur

rentur &c. *Vid. Cruf. d. Cap. 32. n. 4.* Ubi semper supponitur & magiam dari, & tales res probare aliquem esse magum, quorum utrumque tamen falsum est.

§. LVI. Quenam ergo cautiones Judici in processu contra sagas adhibendæ sunt, ne innocentes puniantur? Plures eadem recenset Auctor Cautionis Criminalis *dub. 10. & seq.* quia præ se fert, ac si credat existentiam criminis magiæ sed quarum tamen singulæ infinitis abusibus subacent, alibi examinandæ. Nobis unica cautio est, quia crimen magiæ pro fabuâ habemus, ut Princeps non permittat inquiri de crimine Magiæ i. e. de fœdere hominum cum diabolo, (nam de damno hominibus per magiam occultam vel artificialem dato nobis sermo non est.) & ut Judex inferior nunquam inquirat. Et quamvis probè nobis constet, magistratus intermedios esse executores potestatis summæ in Republ. nec posse eos vel leges vel mores receptos corrigere, simul tamen certissimus, nunquam adfutura esse indicia sufficientia ad inquisitionem, adeoque Judicem inferiorem etiam legibus ipsis, & quæ illæ de indicis delictorum disponunt, si concedat denunciatis defensionem pro avertenda inquisitione, se ac suum procedendi modum defendere posse.

P R Æ S E S

ad

RESPONDENTEM SUUM.

R EDDO Tibi, Clarissime REICHI Dissertationem Tuam inauguralem de crimine Magiæ, quam meæ censuræ exhibuisti. Tractasti ibidem diversis quatuor capitibus 1. de existentia hujus criminis, 2. de origine erroris communis, 3. de indicis Magiæ, 4. de cautelis circa processum sagarum. Legi & laudo diligentiam tuam, laudo, quod per tot devia unâ cum tot se ductoribus ambulans, tamen viam regiam veritatis inveneris, & cognoveris, crimen magiæ ad fabulas pertinere,

nere, quibus Clerus Pontificius decipere solet Laicos incautos. Neque miratus sum, quod in tantâ difficultate materiæ subinde in disputatione Tuâ remanserint dubia quædam, quæ ulteriorem disquisitionem videbantur postulare. Non mihi tamen fuit tempus, evolvendi auctores, quos passim pro corroborandâ sententiâ tuâ adduxisti & omnia cum curâ debita meditandi. Igitur tum Tibi jam proposueris, in secundis curis discursum Tuum emendatiorem unâ cum speciminibus quorundam processuum contrâ sagas edere, in chartam coniecibreyes has Theses, quæ in perlectione prolixoris dissertationis Tuæ in mentem venerunt, & ad quarum methodum vellem revisionem meditationum Tuarum in secundis curis institui. Abstini datâ operâ à multis allegationibus, quia in cathedrâ non videndum est quis dicat, sed quid dicatur, & quia defectus hic facile ex ipsis collectaneis Tuis suo tempore poterit suppleri.

Tu interim vale, ac res Tuas feliciter age.

Dabam d. 6. Novembr. 1701.

F I N I S.

Halle Diss. 1701
(T-2)

ULB Halle

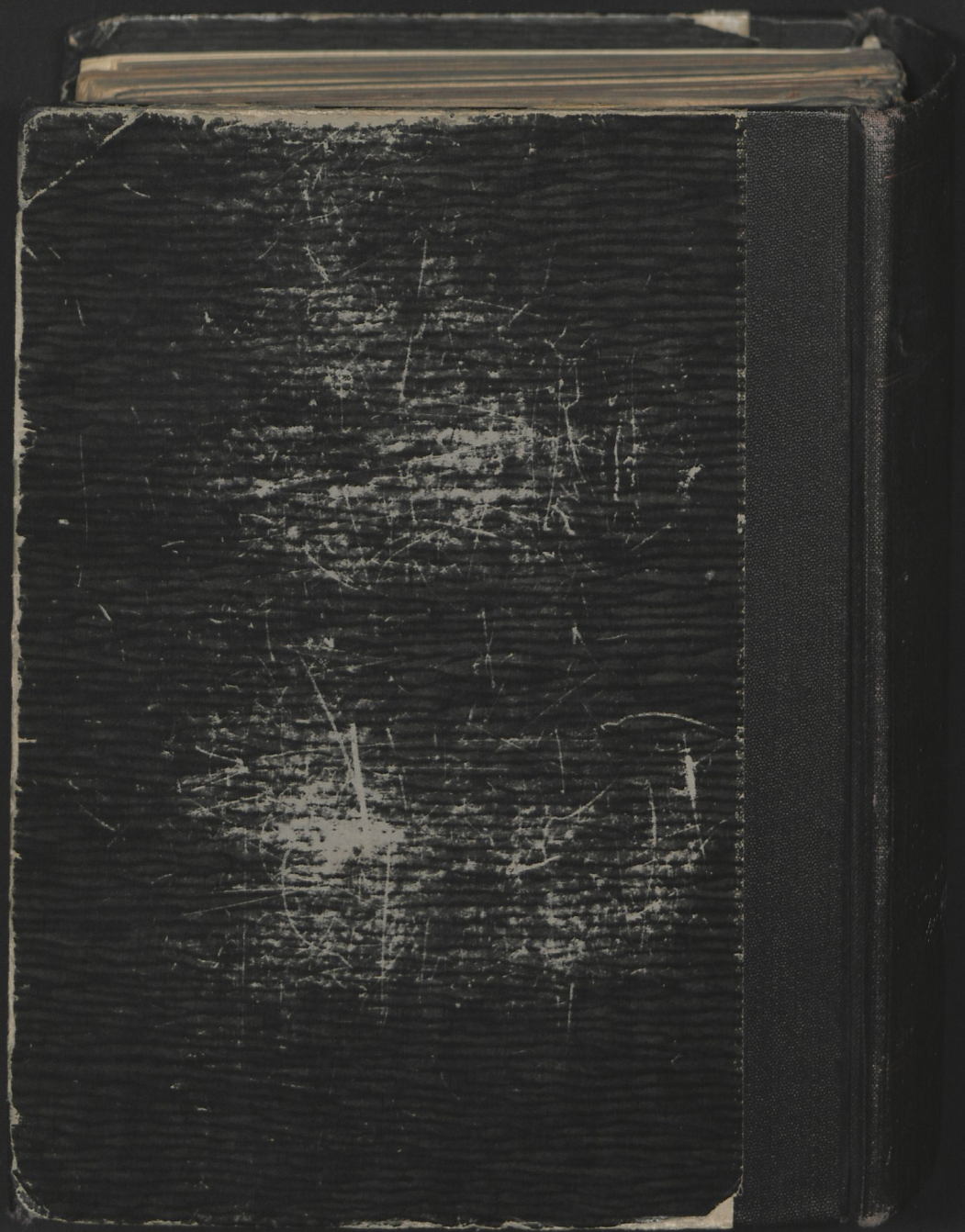
001 923 862

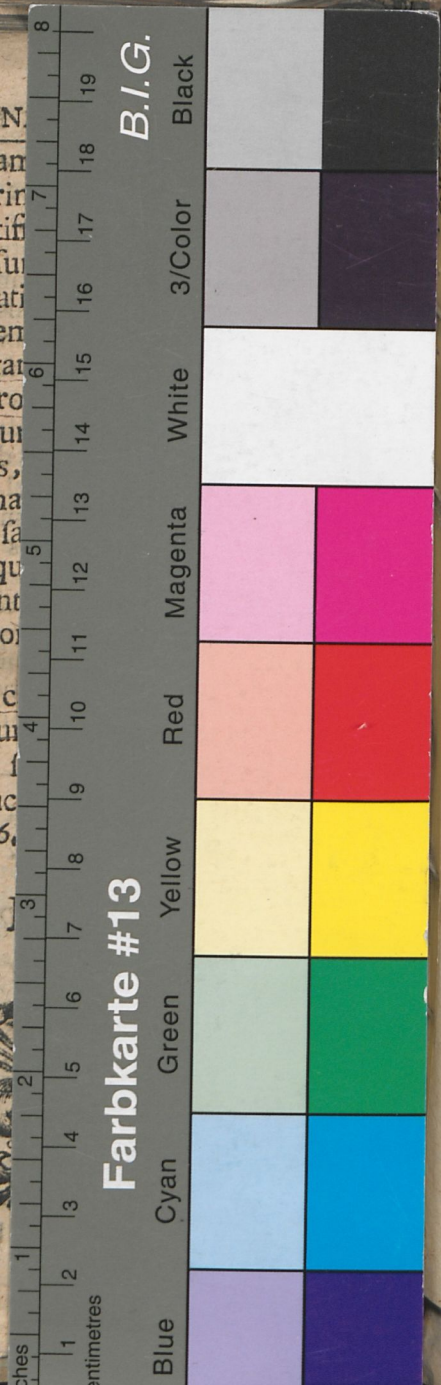

3

sb

16 7.16
1701 42c
473

THESES INAUGVRALES,
DE
CRIMINE MAGIÆ,
QVAS
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE

AC
DOMINO
DN. FRIDERICO WILHELMO.
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridica
PRÆSIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. & PROF. PUBL. & h. t. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIO MAJORI,
HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS

SOLEMNI ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT
M. IOHANNES Reiche / Amplifs. Ordinis
Philosophici Adiunctus
ad D. 12. Novembr. c1D cc cl.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Litteris CHRISTOPH. Salfeldii, REGIMIN, REG. BORVSS. Typog.

